

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
KRITIČNA PRESOJA ORGANIZIRANJA DAVČNIH OAZ

Ljubljana, januar 2022

NEJC PAHOR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Nejc Pahor, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Kritična presoja organiziranja davčnih oaz, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu prek Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVČNE OAZE	3
1.1 Splošno o davčnih oazah	4
1.2 Prednosti davčnih oaz	7
1.2.1 Minimalno ali brez davkov	8
1.2.2 Visoka stopnja zaupnosti informacij	9
1.2.3 Anonimnost	9
1.2.4 Udobje	10
1.3 Slabosti davčnih oaz	10
1.3.1 Nižji državni proračun	11
1.3.2 Nezakonite dejavnosti.....	12
1.4 Priložnosti davčnih oaz	13
1.5 Nevarnosti davčnih oaz	14
2 ANALIZA IZBRANIH DAVČNIH OAZ	14
2.1 Švica	14
2.2 Luksemburg	16
3 SLOVENIJA KOT DAVČNA OAZA	17
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	23
PRILOGA	28

KAZALO TABEL

Tabela 1: Glavne kategorije davkov in socialnih prispevkov po ESR 2010 za Republiko Slovenijo in države EU-27 v letu 2019 glede na klasifikacijo ESR	19
Tabela 2: Primerjava strukture obdavčitev glede na ekonomsko funkcijo med Slovenijo in povprečjem držav EU-27 za leto 2019	19

KAZALO SLIK

Slika 1: Grafična ponazoritev največjih davčnih oaz	3
Slika 2: Davčni primanjkljaj zaradi alokacije dobičkov po državah v letu 2015	12
Slika 3: Relativna vrednost premoženja evropskih prebivalcev v davčnih oazah	15
Slika 4: Delež finančnega in industrijskega sektorja v BDP države Luksemburg po letih. 17	
Slika 5: Davek na dohodek pravnih oseb v EU za leto 2021	18
Slika 6: Primerjava različnih davčnih stopenj skupin med Slovenijo, državami EU-27 in državami EU-28	20

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Intervju z mag. Ivanom Simičem glede Slovenije kot davčne oaze	1
---	---

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – bruto domači proizvod

DDPO – davek na dohodek pravnih oseb

EU – Evropska unija

EUR – evro

IMF – (angl. International Monetary Fund); Mednarodni denarni sklad

OECD – (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

USD – ameriški dolar

ZDA – Združene države Amerike

UVOD

Vprašanje, ki je predmet zaključne strokovne naloge, se nanaša na kapital kot enega od treh proizvodnih dejavnikov ekonomske teorije, poleg zemlje in dela. Sklepamo lahko, da je analiza kapitala kot enega od najbolj »mobilnih« dejavnikov upravičena. Zemlja (oziroma naravni resursi) je najmanj mobilni proizvodni dejavnik, saj je udeleženec na trgu vezan na nek točno določen in prostorsko omejen trg. Od vseh treh dejavnikov dosega najvišjo ceno, saj je zaradi omejenosti ponudbe lahko obravnavana kot omejena dobrina, na njeno ceno pa vplivajo tudi družbenoekonomski dejavniki, kot so politične in pravno-administrativne omejitve. O rigidnosti dela kot proizvodnega dejavnika lahko razpravljamo, vendar sklepamo, da je ponudba dela vezana na določeno gospodarstvo, kar prost pretok dela znotraj Evropske unije (v nadaljevanju EU) še poenostavlja (Kruhar Puc, 2007). Ko govorimo o davčnih oazah, ta pojem pogosto povezujemo tudi z obstojem nereguliranega evro-dolarskega trga (torej denarja, ki se nahaja zunaj izvirne jurisdikcije), ki v tej zaključni nalogi zaradi obsežnosti tematike ne obravnavam.

Ob analizi obstoja narodnega gospodarstva imamo v mislih vire financiranja, s katerimi upravlja država. Glavni vir financiranja so davki in dajatve brez neposrednega vračila. Država poskuša tako obdavčiti tiste proizvodni dejavnike, ki jih bo najbolj učinkovito izrabila, in v ta namen oblikuje svojo davčno politiko, ki velja za enega od pomembnejših razlogov za beg kapitala v davčne oaze (Kruhar Puc, 2007). Davki pa so kljub temu nujni za preživetje neke države, saj so to sredstva, s katerimi se financira družbeno blaginjo, infrastrukturo in druge javne dobrine. Od države do države je odvisno, s kakšnim uravnoteženim davčnim sistemom bo prišla do zadostne višine prihodkov za financiranje svojih operacij. Razloge za nastanek davčnih oazah lahko iščemo v številnih, tako mikroekonomskih kot tudi makroekonomskih dejavnikih. Eden od njih je globalizacija, ki predstavlja ekonomski, politični in kulturni proces, z ekonomskega vidika pa predstavlja vzpostavitev svetovnega tržišča, ki je omogočeno s svetovnim finančni spletom in omogoča hiter, poceni ter anonimen pretok denarja.

Oprelitev problema in teoretična izhodišča. Do danes ni soglasja, kaj točno davčna oaza sploh je. Pojem je sam po sebi lahko precej širok, kajti davčna oaza ne obsega zgolj zatočišča pred davki, temveč zagotavlja tudi tajnost, zatočišče pred finančnimi regulativami, obhajanje zakonov itd. Vsem definicijam pa sta skupni (Shaxson, 2017):

- diskretnost v različnih oblikah in kombinaciji z izrecnim zavračanjem sodelovanja z institucijami na področju izmenjave podatkov in
- nizka ali ničelna obdavčitev, s katero privabljajo kapital za zakonito in nezakonito izogibanje davkom.

Shaxson (2017) je davčno oazo definiriral kot prostor, ki poskuša privabiti posameznike in gospodarske družbe s ponujanjem politično stabilnih pogojev in ki pomaga pri izogibanju pravilom, zakonom in predpisom drugih jurisdikcij. Z davčnega vidika je davčni beg

nelegalna aktivnost, medtem ko je davčno izogibanje, tehnično gledano, legalna operacija. Meja med begom in izogibanjem je sicer pogosto široka in pogosto je za dokončanje sodnega procesa in ugotovitev, ali neka korporacija deluje v skladu z zakoni ali ne, potrebnega veliko časa. Zucman (2016) je davčno oazo definiral kot enega od institucionalnih elementov ureditve finančnega sistema.

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development, v nadaljevanju OECD) (2009) je definirala štiri dejavnike za identifikacijo davčnih oaz:

- brez ali nizek davek na pomembne prihodke,
- slabša raven izmenjave informacij,
- slabša transparentnost poslovanja,
- brez implementacije potrebnih aktivnosti s strani OECD.

Namen in cilji. Namen raziskave je predstaviti izbrani davčni oazi Švico in Luksemburg ter preučiti njun namen in prednosti z vidika obdavčevanja. Namen zaključne strokovne naloge je tudi raziskati, katere najpomembnejše dejavnike je treba proučiti ob izbiri davčne oaze ter ali bi Slovenija lahko bila davčna oaza.

Cilji zaključne strokovne naloge so:

- opredeliti pojem davčnih oaz in predstaviti njihove značilnosti,
- predstaviti izbrane davčne oaze,
- predstaviti prednosti in slabosti davčnih oaz,
- raziskati, katere bi bile prednosti in slabosti v primeru, da bi Slovenija bila davčna oaza.

Raziskovalna vprašanja. Raziskovalna vprašanja so vodilo v raziskovalnem procesu. Odgovori nanje v osnovi izhajajo iz obravnavanega teoretičnega dela in se razvijajo skozi empirični del.

- RV1: Katere so najpomembnejše značilnosti proučevanih davčnih oaz?
- RV2: Katere so prednosti oziroma slabosti davčnih oaz?
- RV3: Katere bi bile prednosti in slabosti v primeru, da bi Slovenija bila davčna oaza?

Predpostavke in omejitve raziskave. Omejitve raziskave izhajajo že iz pojmovanja davčnih oaz, saj ni splošno sprejetega dogovora, kaj točno določa davčno oazo.

Metode raziskovanja. Za pripravo zaključne strokovne naloge uporabim metodo deskripcije, s katero opredelim davčne oaze. Teoretična spoznanja pridobim s študijem domače in tuje literature, kjer povzamem teoretične osnove, stališča, sklepe, spoznanja in prepričanja različnih avtorjev, ki obravnavajo področje davčnih oaz. Metodo izvedem s pomočjo tujih bibliografskih baz, kot so ScienceDirect, EBSCO host, Cinahl with Full text, Google Scholar in Sage Journal, prek katerih sem iskal sodobne in relevantne znanstvene

članke s področja davčnih oaz, njihovih prednosti in slabosti, njihovega organiziranja ipd. Za iskanje slovenske literature sem uporabil virtualno knjižnico Slovenije – COBISS.

Pri pisanju zaključne strokovne naloge uporabim tudi metodo kompilacije, ki temelji na uporabi strokovnih člankov, literature, citatov in navedb drugih avtorjev o osrednjem raziskovalnem problemu – kritični presoji organiziranja davčnih oaz. Zaključna strokovna naloga tako temelji na analizi sekundarnih podatkov, pri čemer uporabim deskriptivno metodo, s katero opišem in interpretiram najpomembnejše pojme s proučevanega področja. Posamezne ugotovitve med seboj primerjam, vrednotim in jih kontekstu primerno interpretiram.

Z zgoraj navedenimi metodami in intervjujem, ki sem ga opravil z davčnim svetovalcem mag. Ivanom Simičem, poskušam ugotoviti, ali bi Slovenija lahko bila davčna oaza ter katere bi bile prednosti in slabosti v tem primeru. Prav tako poskušam potrditi tudi zadnjo postavljeno hipotezo ter doseči namen in cilje raziskovanja.

1 DAVČNE OAZE

Davčne oaze predstavljajo geografsko okolje, kjer so davki ničelni ali pa zelo nizki v primerjavi s tradicionalno davčno stopnjo in prav iz tega razloga se vse več podjetij in premožnih posameznikov odloča za prenos lastništva v davčne oaze (Hampton, 1998). Preden v nadaljevanju naloge podrobno predstavim pojem davčnih oaz, njihovo organizacijo, prednosti in slabosti, si pogledjmo seznam največjih davčnih oaz. Na sliki 1 so prikazane največje davčne oaze na svetu. Kot lahko vidimo, jih je velik del na območju Evrope. Med najprepoznavnejšimi ali kontroverznimi davčnimi oazami, ki jih obravnavam kot predmet raziskave v zaključni strokovni nalogi, sta Švica in Luksemburg.

Slika 1: Grafična ponazoritev največjih davčnih oaz

Vir: Levari (2021).

1.1 Splošno o davčnih oazah

Davčne oaze (angl. tax haven), ki jih lahko imenujemo tudi inozemski finančni centri (angl. Offshore financial centre) in z drugimi izrazi, kot so »davčni raj«, »proste cone« ipd., so nizke davčne jurisdikcije, ki družbam, vlagateljem in drugim posameznikom zagotavljajo možnosti za izogibanje plačila davka. Gre za okolje, kjer so davki ničelni ali pa zelo nizki v primerjavi s tradicionalno davčno stopnjo, in prav iz tega razloga se vse več podjetij in premožnih posameznikov odloča za prenos kapitala v davčne oaze. Z izogibom plačila davka povečajo svoj kapital, ki je pri visokih finančnih vsotah vse prej kot zanemarljiv. Shaxson (2017) je mnenja, da več kot polovica svetovne trgovine poteka prek davčnih oaz ter da ima več kot polovica vseh bančnih sredstev in tretjina vseh neposrednih tujih vlaganj multinacionalk inozemske (angl. offshore) korenine. Pri Mednarodnem denarnem skladu (angl. International Monetary Fund, v nadaljevanju IMF) so leta 2010 ocenili, da bilance majhnih držav, ki jih lahko klasificiramo kot davčne oaze, predstavljajo kar tretjino svetovnega bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP), pri čemer so opozarjali, da je vsota verjetno podcenjena (Shaxson, 2017).

Davčne oaze obstajajo tako dolgo kot obdavčevanje, in sicer že od časa antične Grčije, ko so trgovci na manjših tamkajšnjih otokih hranili blago, saj so se želeli na ta način izogniti 2 % uvoznemu davku. Nekoliko bolj podobna današnjim davčnim oazam je bila med 16. in 18. stoletjem Nizozemska, primer novodobne davčne oaze pa je bila Švica, in sicer v obdobju pred drugo svetovno vojno. V času vojnih nemirov je denar s pomočjo anonimnih bančnih računov lažje »bežal« iz Nemčije, Rusije, balkanskih držav, držav Južne Amerike in Španije. Med tem, ko so davki drugod po svetu naraščali, jih je Švica zaradi svoje neodvisnosti in brezvojnega stanja pustila nespremenjene (Miklič & Zaman, 2008).

V 60. in 70. letih prejšnjega stoletja so davčne oaze dosegle znaten razmah in tako predstavljale resno grožnjo prvorazrednim državam z visoko rastjo davčne stopnje, kar je v 80. letih povzročilo boj proti davčnim oazam. Boj za ukinitvev davčnih oaz ni dosegel zelenih rezultatov, stanje pa se je ob napredku informacijsko-telekomunikacijske tehnologije le še poslabšalo. Davčne oaze so se z razvojem informacijsko telekomunikacijske tehnologije še bolj razvile in okrepile (Miklič & Zaman 2008).

Shaxson (2017) razdeljuje tajne jurisdikcije v štiri skupine:

- Evropske oaze, ki so nastale med drugo svetovno vojno, ko so morale države za pokritje stroškov vojne dvigniti davčne obremenitve:
 - Švica: v znamenitem švicarskem zakonu je od leta 1934 opredeljeno, da je kršitev davčne tajnosti kriminalno dejanje;
 - Luksemburg je za določene vrste inozemskih družb postal davčna oaza po letu 1929, kjer naj bi svoje bogastvo skrival tudi severnokorejski vodja Kim Jong-Il;
 - Nizozemska: leta 2008 naj bi skozi nizozemska podjetja preteklo več kot 18 bilijonov dolarjev, kar je 20-krat več, kot je tedaj znašal nizozemski BDP;

- omenjamo tudi Avstrijo, Belgijo, Monako, Lihtenštajn, občasno tudi Andoro in portugalsko Madeiro.
- Britansko območje s središčem v Londonu, ki se razteza po vsem svetu in v katerem je približno polovica tajnih svetovnih jurisdikcij, je razdeljeno na tri glavne plasti:
 - ozemlje britanske odvisnosti, Jersey, Guernsey, Isle of Man ter ozemlje zunaj popolne britanske odvisnosti, kot so ozemlje Bailiwick of Guernsey, otok Alderney, otok Brecqhou itd.;
 - Kajmanski otoki, Bermudski otoki, Britanski deviški otoki, otoki Turks in Caicos ter Gibraltar;
 - Hongkong, Singapur, Bahami, Dubaj in Irska.
- Ameriško interesno območje ki je prav tako razdeljeno v tri skupine:
 - Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA) na zvezni ravni, kjer so postavljena pravila o tajnosti in kjer so ponujene številne davčne ugodnosti,
 - posamezne zvezne države, kot so Florida, Wyoming, Delaware in Nevada,
 - Ameriški deviški otoki in Maršalovi otoki.
- Ostalo (npr. Somalija in Urugvaj).

Poleg nizke ali celo ničelne davčne stopnje je za davčne oaze značilno tudi pomanjkanje učinkovite izmenjave informacij in preglednosti, enostaven in prilagodljiv sistem vključevanja in licenciranja ter nepregleden in prilagodljiv nadzorni režim, saj finančne institucije in strukture podjetij ne potrebujejo fizične prisotnosti. Davčne oaze so deležne tudi neprimerno visoke ravni zaupnosti strank, ki temelji na neprepoznavnih zakonih o tajnosti ter neobstoju podobnih spodbud za rezidente (Shaxson, 2017).

Zanimiva je raziskava, ki jo je opravila Dharmapala (2008), saj je našla tudi druge značilnosti davčnih oaz. Navaja namreč, da ima velika večina davčnih oaz obalno geografsko lego in da se nahajajo v neposredni bližini velikih izvoznikov kapitala. Prav tako imajo zelo omejene naravne vire in nizko število prebivalcev. Nadaljevala je s trditvijo, da uporaba davčnih oaz s strani posameznikov običajno izhaja iz namena nezakonitega izogibanja davkom v domači državi. Mehanizem, na katerem temelji ta vrsta utaje, je enostaven. Praktično vse države, ki imajo davek na prihodek, uvedejo davke na prebivalca, obresti, dividende in kapitalske dobičke, ki so jih pridobili njihovi rezidenti v tujini. Zakoni o bančni tajnosti davčnih oaz pa omogočajo izogibanje tem davkom. Tuji posamezniki lahko v davčne oaze nakažejo sredstva, zaslužke, dividende in kapitalske dobičke. Če o tem dohodku ne poročajo svoji matični državi, se davku izognejo, saj jim bančna tajnost daje zagotovilo, da izvorna država ne bo prenesla informacij o tem dohodku davčnega zavezanca matični državi. Po mnenju mag. Ivana Simiča so časi netransparentnosti minili. Kot je razvidno iz intervjuja v prilogi 1, Simič navaja, da se morda na svetu še najde takšna banka, ki pa jo svetovne institucije lahko onemogočijo v njenem poslovanju.

Kdo torej potrebuje davčno oazo? Vsak posameznik ali družba, ki se želi izogniti nepoštenim davčnim politikam. Kategorije posameznikov in korporacij, ki lahko uživajo davčne oaze, vključujejo naslednje (Damgaard, Elkjaer & Johannesen, 2018):

- vlagatelji, zainteresirani za ustanovitev mednarodnega podjetja,
- bogati posamezniki, ki želijo zaščititi svoje premoženje,
- korporativne agencije, ki želijo maksimirati svoj dobiček,
- posamezniki in podjetja, ki želijo zmanjšati svojo davčno obveznost,
- posamezniki, ki se zanimajo za vlaganje v podjetje ali nakup anonimno (ne da bi bili neposredno povezani z njim),
- start-up podjetja, da bi razširila svoje poslovanje,
- podjetja, ki iščejo strateške podlage za izkoriščanje novega trga.

Davčna optimizacija podjetij poteka na različne načine, v glavnem pa poznamo dva načina – nižanje davka na dobiček s pomočjo višanja dolga ali s pomočjo transfernih cen. Primer prvega načina je posojanje denarja znotraj skupin povezanih družb. Družba v državi, ki ima višji davek na dobiček, si bo od povezane družbe, registrirane v davčni oazi, kjer je davek na dobiček nizek ali celo nič, izposodila denarna sredstva po dani obrestni meri. Ker so obresti na posojilo davčno priznan odhodek, se zniža osnova za obračun davka. Drugi način s pomočjo transfernih cen je bolj diskreten od prvega in zato tudi pogosteje uporabljen. Multinacionalke, registrirane na območju nizkih davkov, lahko ponaredijo cene izdelkov ali storitev ter jih zaračunavajo povezanim podjetjem, registriranih v državah z običajno davčno stopnjo, ter jim na ta način znižajo osnovo za obračun davka na dobiček (Zucman, 2016).

Davčne oaze in tamkajšnja poslovanja so največkrat zavita v tančico skrivnosti, zato je natančne podatke o financah, ki prosto plavajo in se kopičijo, težko dobiti. Svetovni gospodarski forum (angl. World Economic Forum) kljub temu navaja, da je v »davčnem morju« še za 20–30 milijard neobdavčenih finančnih sredstev. Ameriška neprofitna organizacija Oxfam International ob tem poziva podjetja in družbe, naj se odrečejo davčnim oazam, saj bi z onemogočanjem neplačevanja davkov »super bogatih družb in posameznikov« denar porabili za oskrbo in izboljšanje zdravstvenega in izobraževalnega sistema. Zaradi tajnosti, ki leži v osrčju storitev, ki jih nudijo inozemske banke in odvetniki, je težko natančno vedeti, koliko denarja se dejansko pretaka skozi davčne oaze, od kod prihaja denar in kje se nahaja. Ta vprašanja so danes še posebej pomembna v državah, v katerih se izvajajo številne politične pobude, katerih cilj je zmanjšati škodljivo rabo davčnih oaz. Ureditve, kot so Zakon o skladnosti plačevanja davka na tuje trge (angl. Foreign Account Tax Compliance Act, v nadaljevanju FACTA), skupni standard poročanja (angl. Common Reporting Standard) in osnovna erozija in prenos dobička (angl. base erosion and profit shifting) uvajajo različne nove zahteve za poročanje: večnacionalna podjetja morajo po posameznih državah poročati informacije o svoji gospodarski dejavnosti; banke morajo opraviti temeljite preglede strank, da prepoznajo račune v tuji lasti in poročajo davčnim organom s podrobnimi podatki o računu; davčni organi pa morajo s svojimi tujimi partnerji izmenjavati informacije, ki se nanašajo na davke, prek celovitih sporazumov o izmenjavi informacij. A vse te nove politike zaenkrat veljajo še zgolj za ambiciozne poizkuse (Damgaard, Elkjaer & Johannesen, 2018).

IMF je leta 2007 uporabila primerjavo velikosti finančne industrije in velikosti lokalnega gospodarstva kot merilo za prepoznavanje tajnih jurisdikcij in ob ocenjevanju Velike Britanije ocenila, da gre za tajno jurisdikcijo (Shaxson, 2017). Velika Britanija je s 1. februarjem 2020 izstopila iz EU (FURS, 2020), po čemer lahko sklepamo, da evropsko pravo, povezano z omejevanjem na področju davčnih oaz, ne velja več.

Zagovorniki poslovanja v davčnih oazah pogosto trdijo, da s premikanjem dobičkov povečujejo t. i. »učinkovitost globalnih trgov«, kjer se beseda »učinkovitost« nanaša zgolj na selitev bogastva in ne na boljši izdelek, proces izdelave ali podobno (Shaxson, 2017).

Zucman (2016) ocenjuje, da se največji delež svetovnega bogastva nahaja v Švici (1.800 milijard evrov), sledijo ji Hongkong (750 milijard evrov), Singapur (750 milijard evrov), Luksemburg (500 milijard evrov) in Bahami ter Kajmanski otoki (500 milijard evrov).

Dejstvo je, da države s privilegiranim davčnim statusom (nizko ali ničelno davčno stopnjo) predstavljajo davčno konkurenco ostalim državam, ki si nizke ali celo ničelne stopnje davka ne morejo privoščiti, saj bi tako omejile delovanje večine državnih institucij, ki so temelj vsake države in pogoj za normalno bivanje njenih državljanov. V nadaljevanju predstavim prednosti in slabosti davčnih oaz.

1.2 Prednosti davčnih oaz

Priobalne davčne oaze imajo običajno zakone, ki posameznikom in korporacijam zagotavljajo številne prednosti. Zunanji ponudniki potrebujejo za dostop do teh prednosti inozemsko podjetje v pristojnosti. Prednosti, ki jim jih nudijo davčne oaze, so minimalna ali ničelna davčna stopnja, najvišja možna zasebnost, varnost in udobje (Shaxson, 2017).

Kališnik in Rajh (2000) kot pomembne prednosti davčnih oaz dodajata še boljše možnosti razvoja podjetij, njihovih poslovnih storitev in dejavnosti, pridobivanje tujih znanj in razvoj nove tehnologije, nova delovna mesta, povečano kupno moč prebivalstva in povečanje državnega proračuna davčne oaze, takojšnjo, močno in dolgoročno zaščito sredstev, višje donose naložb in obrestne mere ter enostaven dostop do sredstev ne glede na to, kje se vlagatelj nahaja.

Podobnega mnenja so v podjetju Tax Fitness (2017), kjer se ukvarjajo z davčnim načrtovanjem in sorodnimi dejavnostmi. Glede na svoje raziskave ugotavljajo, da države prestrukturirajo in prenovijo svoj davčni sistem, da postanejo davčno zatočišče zaradi dveh glavnih razlogov – delovnih mest in kapitala.

Nekatere države lahko ponudijo nižjo davčno stopnjo velikim družbam v zameno za podjetja, ki najdejo delitev matične družbe v državi gostiteljici in zaposlujejo nekaj lokalnega prebivalstva. Na primer Apple ima posebno davčno pogodbo z Irsko, ki zmanjšuje efektivno davčno stopnjo le na 0,05 %. Leta 2011 je Apple na Irskem zabeležil dobiček v

višini 16 milijard evrov (v nadaljevanju EUR), vendar se je v skladu s pogoji davčne odločbe na Irskem štelo le 50 milijonov EUR. Za Irsko je gostovanje podjetja Apple neprecenljivo, saj je Apple največji delodajalec v državi z več kot 6.000 zaposlenimi in je hkrati največji davčni zavezanec v državi (preko davkov za zaposlene in davka na dodano vrednost). Čeprav imajo v ZDA 35 % davčno stopnjo za podjetja, je Apple strukturiran tako, da se večina letnih dobičkov v višini 60 milijard ameriških dolarjev (v nadaljevanju USD) obdavi v tujini. S tem se njihova davčna stopnja zmanjša na samo 17 % in dejanski davek, plačan v ZDA, je 8 milijard USD (efektivna davčna stopnja 13 %) (Tax Fitness, 2017).

Zagovorniki davčnih oaz pogosto posežejo po nekaj argumentih. Najpogostejši je ta, da se zavrača odgovornost, v zagovor pa uporabljajo sistem t. i. »gnilega jabolka«, ki opisuje sistem kot zdrav, le vsake toliko se v košari najde kakšno »gnilo jabolko«. Drugi najpogostejši argument izhaja iz finančnih inovacij in višanja učinkovitosti trgov. William Brittain-Catlin davčne oaze opisuje kot »trgovke s finančnimi novostmi, slaščičarke kapitalizma, ki razvijajo nove okuse« (Shaxson, 2017).

Čeprav številne davčne oaze ne nalagajo davka na dohodek pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO), imajo finančno korist od tega, saj ima na tisoče ljudi registrirana podjetja pri njih. Prihodki so ustvarjeni iz kombinacije pristojbin za registracijo za vse novoustanovljene poslovne subjekte, letne pristojbine za podaljšanje in licenčnine, ki jih plačajo ponudniki storitev (banke, odvetniki, računovodje in družbe zaupanja). Te pristojbine so lahko pomemben vir javnih prihodkov. Britanski Deviški otoki imajo na primer več kot milijon registriranih podjetij in na podlagi njihovih registracij vsako leto zberejo več kot 200 milijonov USD (Tax Fitness, 2017). V nadaljevanju nekoliko bolj podrobno predstavim pomembne prednosti davčnih oaz.

1.2.1 Minimalno ali brez davkov

Najpogostejši razlog, zakaj posamezniki in korporacije iščejo davčne oaze, je zmanjšanje njihove davčne obveznosti. Nedvomno dejstvo je, da večina držav uporablja progresivne sisteme obdavčitve, ki po mnenju strokovnjakov nekorektno obdavčujejo visoke prihodke. V takih državah ni pravnega načina za zmanjšanje davkov (Hampton, 1998).

Davčne oaze zagotavljajo popolno rešitev za zmanjševanje davkov, ker imajo zelo nizke ali celo neobstoječe davke. Odličen primer so Kajmanski otoki. To majhno britansko otočje ima zakon, ki dovoljuje oblikovanje korporacij in lastništvo premoženja brez plačila davkov. Kot rezultat Kajmanski otoki nimajo DDPO. Druge davčne oaze imajo podobne zakone kot Kajmanski otoki. Večina jih nima DDPO, davka na kapitalske dobičke, dohodnine, davka na dediščino in davka na darila. Minimalna ali ničelna davčna stopnja je kot nalašč za posameznike, ki želijo zmanjšati svoje davčne obveznosti, posebej dobra je za podjetja, ki želijo maksimizirati dobičke. Brez davkov pomeni, da lahko takšne družbe z lahkoto izpolnijo svoje cilje (Hampton, 1998).

Davki se lahko pretakajo na način, da blago pride iz ene države v drugo, dobiček pa se unovči v nizko obdavčenem okolju z zaračunavanjem obresti ali storitev, ali pa z uporabo transference cen, s pomočjo katerih podjetja dobičke premikajo v davčne oaze, stroške pa v države z višjimi davki. Vprašanje upravičenosti transference cen in zaračunavanja po tržnih pogojih je pogosto težko presojati. Shaxson (2017) meni, da države v razvoju prek transference cen vsako leto izgubijo okoli 160 bilijonov USD.

Zucman (2016) je kot rešitev v boju proti davčnim oazam predlagal uvedbo svetovnega finančnega katastra, ki bo deloval kot samodejni izmenjevalec podatkov med državami. Deloval bi kot neke vrste register s podatki o imetnikih vrednostnih papirjev, kot so delnice, obveznice, deleži v skladih itd. Nadaljeval je z uvedbo davka na finančno lastnino. Danes večina držav obdavčuje le dohodek, ki nastaja iz finančnih virov. Prav tako je predlagal uvedbo 2 % davka na kapital.

1.2.2 Visoka stopnja zaupnosti informacij

Ena od temeljev ekonomske teorije učinkovitosti trga je njegova preglednost – kadar imajo pogodbene strani na razpolago enakovredne informacije (Shaxson, 2017). V tej zaključni strokovni nalogi pa obravnavam sistem, ki neposredno in agresivno deluje proti preglednosti.

Davčne oaze zagotavljajo največjo zasebnost posameznikom in podjetjem, saj večina od njih nima javno dostopnih informacij o podjetju ali bančnem računu. Na Bermudih je na primer zakonsko prepovedano, da banke objavijo kakršnekoli informacije o imetnikih računov tretjim osebam. Niti vladne institucije Bermudov ne morejo dostopati do teh informacij. To pomeni, da je tistim, ki hranijo svoja sredstva v bermudskih republikah, zagotovljena 100 % zasebnost. Stroga zaupnost pa je zagotovljena tudi v zvezi s pravnim subjektom. Lastniška struktura (lastnik, direktor, delničar) ni razvidna iz javnega registra. Takšna raven zasebnosti pa v evropskih davčnih oazah, kot so Irska, Švica in Luksemburg, ni na voljo (Hampton, 1998).

1.2.3 Anonimnost

Anonimnost je za vsakega posameznika ali družbo zelo pomembna, predvsem zato, ker so v večini zahodnih razvitih državah davčne utaje ali neprijavljeni bančni računi kaznivo dejanje. Samo spomnimo se, kakšno nelagodje so ob razkritju med določenimi svetovnimi vplivneži pustili panamski dokumenti.

V zvezi s tem so davčne oaze na morju najbolj varne davčne oaze na svetu. Obstajata dva razloga za to. Prvi je, da so priobalne luke pogosto zunaj pristojnosti regulativnih organov ZDA in EU. Kot takšne so zunaj dosega institucij EU, službe za notranje prihodke ZDA, OECD, Projektne skupine za finančno ukrepanje (angl. Financial Action Task Force) in

podobnih organov. To pomeni, da tudi, če te agencije in organi domnevajo, da posameznik ali družba »skladišči« premoženje v davčni oazi, jih težko razkrije, saj nimajo dostopa do ustreznih računovodskih evidenc (WIS, 2021).

Drugi razlog je, da večina inozemskih držav običajno nima sporazumov v skladu s Sporazumom o izmenjavi davčnih informacij (angl. Tax Information Exchange Agreements) z EU in ZDA. EU in ZDA tako nimata ustreznega pravnega okvira, da bi lahko izvajali pritisk na davčne oaze, tudi če imajo utemeljen sum, da jih njihovi državljani uporabljajo z namenom, da bi se izognili plačilu davčnih obveznosti (WIS, 2021).

1.2.4 Udobje

Morda največja prednost inozemskih držav je, da so zelo priročne za uporabo. Ustanovitev inozemskega podjetja je neverjetno preprosta. V večini davčnih oaz lahko postopek zaključite v roku dveh do štirih delovnih dni. Stroški registracije so izjemno nizki, v nekaterih davčnih oazah se podjetje da registrirati za 500 USD oz. dobrih 400 EUR ali manj. Da bi bilo še bolj priročno, večina davčnih oaz omogoči ljudem, da registrirajo podjetja, ne da bi sploh obiskali državo. Na spletu lahko najdemo veliko odvetniških pisarn in drugih svetovalnih podjetij, ki brez velikih težav uredijo odprtje računa ali podjetja v inozemskih državah (WIS, 2021).

Priročnost ni samo na ravni registracije, davčne oaze običajno olajšajo nadaljnje obratovanje podjetij; ni jim treba pripraviti in predložiti davčnih napovedi, ni jim treba porabiti časa, truda za pripravo letnih poročil, tako se lahko podjetniki enostavno osredotočijo samo na poslovanje svojega podjetja (WIS, 2021).

Bistvo je, da davčne oaze na morju ponujajo številne ugodnosti tako posameznikom kot korporacijam. Natančne koristi pa niso skupne vsem davčnim oazam in se razlikujejo od ene davčne oaze do druge.

1.3 Slabosti davčnih oaz

V predhodnem poglavju sem naštel več pomembnih prednosti davčnih oaz tako za državo kot za podjetnike. Prednosti so vse prej kot zanemarljive, upoštevati pa je treba dejstvo, da zakon polaritete deluje na vseh področjih in tako imajo tudi davčne oaze številne slabosti. Še posebej v civilni družbi se jih drži precej negativen sloves. Finančni ministri EU že leta bijejo boj proti davčnim oazam, a zaenkrat dokaj neučinkovito. V nadaljevanju predstavim slabosti davčnih oaz.

1.3.1 Nižji državni proračun

Eden od najpomembnejših negativnih vidikov davčnih oaz je zagotovo nižji državni proračun ter posledično višji javni dolg tistih držav, ki imajo višjo davčno stopnjo. Ena izmed najpomembnejših lastnosti davčnih oaz je nizka ali celo ničelna davčna stopnja, zaradi katere se podjetja in posamezniki odločajo za prenos denarja v davčno oazo. Prenos denarja v davčno zatočišče lahko postane nevaren, saj tako »matična država« ostane brez priliva v državni proračun. Raziskava iz poročila IMF, ki je bilo objavljeno leta 2009, ugotavlja, da olajšave, ki naj bi privabliale tuje naložbe, močno slabijo davčne prihodke, gospodarske rasti pa ne prinašajo. Davki (in ne pomoč) naj bi bili najboljši trajnostni vir financiranja razvoja (Shaxson, 2017).

Zucman (2016) je ugotovil, da države EU letno izgubijo v proračun 20 % davka od dobička pravnih oseb, ker se gospodarske družbe odločijo, da bodo optimizirale svoje poslovanje prek davčnih oaz. Slovenija je po njegovi raziskavi na šestem mestu po državah članicah EU, ki izgubijo najmanj. V nadaljevanju je v svoji raziskavi ugotovil, da se je leta 2013 v davčnih oazah nahajalo 5.800 milijard EUR, od tega je bilo prijavljenih zgolj 1.100 milijard EUR, kar je okoli 20 % delež. Ugotavlja, da je neprijavljenega premoženja okoli 4.700 milijard EUR. Iz slednjega izhaja, da je bil letni primanjkljaj zaradi bančne tajnosti, kar obsega davek na dohodek iz naslova vrednostnih papirjev, davek na dediščino ter davek na premoženju, okoli 130 milijard EUR.

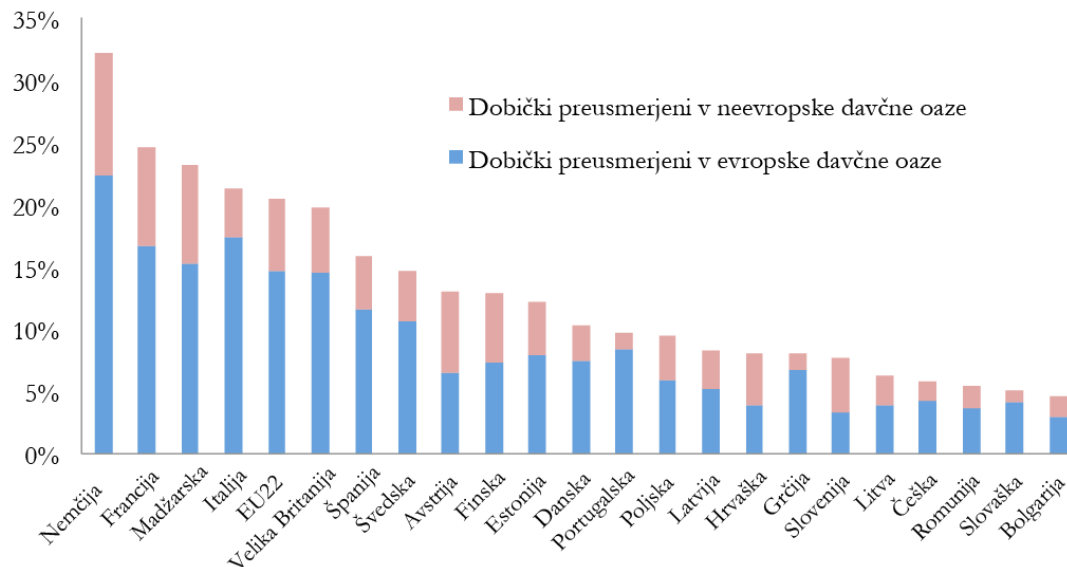
Poročilo Tax Justice Network razkriva, da je svetovna davčna izguba v letu 2021 zaradi obstoja davčnih oaz kar 483 milijard USD. Največji prispevek k temu davčnemu primanjkljaju pripisujejo multinacionalkam (okoli 80 %), petino pa posameznikom. Organizacija prav tako odgovornost za davčni primanjkljaj držav pripisuje OECD, saj prvih šest mest zasedajo ravno članice OECD (Čas, 2021a; Tax Justice Network, 2021b).

Organizacija Tax Justice Network vsako leto pripravi seznam najbolj ugodnih držav za izogibanje davku na dobiček pravnih oseb (angl. Corporate Tax Haven Index), na katerem prvo mesto zasedajo Deviški otoki, sledijo Kajmanski in Bermudski otoki, na četrtem mestu Nizozemska, na petem mestu pa Švica. Slovenija je uvrščena na 58. mesto na lestvici. Opozoriti je treba, da če je neka jurisdikcija višje uvrščena, pomeni, da igra v svetovnem pretakanju dobičkov pomembno vlogo. Proučili so skupno 70 jurisdikcij, med katerimi predstavljajo največje tveganje za davčne zlorabe ravno države OECD s kar 68,3 % deležem (Tax Justice Network, 2021b). Poleg tega so raziskovalci ugotovili, da države, ki jih OECD uvršča med davčno škodljive, predstavljajo zgolj odstotek tveganj za davčne zlorabe (Čas, 2021b).

Lastniki bančnih računov v Švici, ki prihajajo z afriške celine, naj bi imeli na švicarskih bančnih računih kar 120 milijard EUR premoženja, kar predstavlja 7 % vsega tujega premoženja na švicarskih računih (kar je več kot ZDA). To je zagotovo zaskrbljujoč podatek, saj davčne utaje močno škodujejo državam v razvoju (Zucman, 2016).

Na sliki 2 je prikazan delež »izgubljenih« davčnih prihodkov, ki bi se v državne proračune stekel prek davkov na dobiček. Razvidno je, da je Slovenija na šestem mestu te lestvice v smislu držav, ki po oceni Zucmana izgubijo najmanj. Razlog za to bi lahko pripisali nizki efektivni obdavčitvi dobička v slovenskem prostoru. Prav tako ocenjuje, da države na svetovni ravni zaradi davčnih optimizacij podjetij prek davčnih oaz izgubijo okoli 12 % DDPO. Države EU naj bi izgubile celo 20 % vseh prihodkov.

Slika 2: Davčni primanjkljaj zaradi alokacije dobičkov po državah v letu 2015

Vir: Zucman, Tørsløv & Wier (2015).

Izogibanje plačevanju davkov s strani posameznikov ali družb je mednarodna težava. Veliko svetovnih voditeljev in organizacij, kot je OECD, se je odločilo, da najdejo rešitve in ukrepe, ki bi jih bilo mogoče sprejeti za zmanjšanje izgube. Eden od korakov za boj proti davčnim oazam je OECD, ki je ustvaril seznam davčnih oaz v letu 2000. OECD se je osredotočil na izmenjavo informacij med državami. Če se država, ki ima status davčne oaze, strinja, da bo sodelovala in si izmenjevala podatke, bo odstranjena s črnega seznama. Če bodo vlade sodelovale (predajale informacije), bodo imele več moči, da spremenijo negativne vplive, ki izhajajo iz davčnih oaz. Skupna funkcija proti davčnim oazam je torej v izmenjavi informacij med državami. Drugi korak proti davčnim oazam je ustvariti manj fleksibilen standard OECD za iskanje davčnih prevarantov (NOU, 2009).

1.3.2 Nezakonite dejavnosti

Prav tako pomemben negativen vidik davčnih oaz, ki ga moramo vzeti v obzir, je dejstvo, da lahko spodbujajo nezakonite dejavnosti. Davčne oaze lahko spodbujajo pranje denarja ali druge pravno nezakonite dejavnosti. Te bi lahko kratkoročno koristile nekaterim podjetjem ali posameznikom, toda dolgoročna posledica je, da se s tovrstnimi dejavnostmi oškoduje svetovno gospodarstvo. Davčne oaze so zelo koristne za kriminalne združbe, saj

jim omogočajo, da izvedejo nezakonit pretok denarja. Njihove dejavnosti ustvarjajo netransparentno okolje, v katerem so nezakoniti finančni tokovi zlahka prikriti (Malison, 2017). Kruhar Puc (2007) je mnenja, da sta negativni posledici globalizacije izmikanje davčnim obveznostim in pranje denarja, ter da je edini možni ukrep finančni nadzor.

Kovač (2017) je mnenja, da so zaradi omogočanja transakcij prek davčnih oaz nižja tveganja tudi za kriminalne združbe in teroristične skupine, saj lahko prek tajnih jurisdikcij operejo denar kriminalnega izvora ali pa financirajo teroristične dejavnosti.

1.4 Priložnosti davčnih oaz

Shaxson (2017) v svojem delu omenja priložnosti davčnih oaz z vidika davčne konkurenčnosti. OECD je svojo pobudo v boju proti tajnim jurisdikcijam osredotočil predvsem na škodljivo davčno konkurenco, torej na tekmovanje, v katerem bi države z nizkimi ali celo ničelnimi davčnimi stopnjami pritegnile prosti kapital. V svojem delu je zapisal izjavo Daniela J. Mitchell, kateri je OECD označil kot »birokratsko pošast«, ki nasprotuje prosti konkurenci.

Zucman (2016) je kot rešitev za uspešen boj proti državam, kot je Švica ali Luksemburg, predlagal uvedbo carinskih dajatev v višini 30 % na vse blago, ki ga te države uvozijo. S to relativno obdavčitvijo bi se stroški uvoza za Švico povečali v primerjavi s prihodki, ki jih švicarske banke ustvarjajo z utajami. Za državo, kot je Luksemburg, ki živi skoraj izključno od finančne tajnosti, predlaga celo popoln finančni embargo. Priložnost je torej v pritisku na šibke dejavnike dotičnih držav. Poleg tega predlaga tudi progresiven svetovni davek na premoženje in reformo davka na dobiček podjetij.

Priložnost z vidika organov nadzora izhaja primarno iz podpore izvršilnih vej oblasti in izhaja iz sporazuma med velikimi finančnimi podjetji in davčnimi upravami. Te zahtevajo, da se razkrije podatke davčnih rezidentov za potrebe obdavčitve.

Ženevski Svetovni gospodarski forum ponuja svojo definicijo z vidika konkurenčnosti države, ki sestavljajo dejavniki, kot so infrastruktura, makroekonomska stabilnost, izobrazba, učinkovitost blagovnih trgov itd. Večina teh dejavnikov zahteva višje davčne obremenitve, zato so po tej definiciji najbolj konkurenčne tiste države, ki imajo najvišje davke – denimo Švedska, Finska in Danska so bile med letoma 2009 in 2010 uvrščene na četrto, peto in šesto mesto, medtem ko so bile države z zelo nizkimi davki, kot sta Gvatemala in Afganistan, uvrščene na dno lestvice (Shaxson, 2017).

Ameriško prizadevanje za vpeljavo samodejne izmenjave informacij je obrodilo sadove prek zakona FACTA, ki predpisuje sankcije za banke in posameznike, ki bi zavrnilo sodelovanje pri izmenjavi podatkov z ZDA. Uveljavitev tega zakona lahko smatramo kot jasen pokazatelj, da ZDA mislijo resno v boju proti davčnim oazam (Zucman, 2016).

1.5 Nevarnosti davčnih oaz

Nevarnosti, ki pretijo davčnim oazam, so najpogosteje povezane z njihovimi nasprotniki, ki ne podpirajo selitev velikih poslovnih subjektov v davčno prijaznejše države, kot je na primer Irska. Voditelji številnih držav si prizadevajo, da se obdobje neravnovesja, ki ga povzročajo davčne oaze, konča. V ta namen se je 136 držav strinjalo, da se uvede globalna korporativna davčna stopnja v višini 15 %. Dogovoru so se pridružile vse države OECD in G20, ki predstavljajo več kot 90 % svetovnega BDP. Nova davčna stopnja naj bi bila aplicirana na 1.556 podjetij na Irskem, ki zaposlujejo več kot 400.000 ljudi. Poleg tega dogovor določa, da morajo podjetja plačevati davke tam, kjer generirajo prihodke, in ne zgolj tam, kjer so locirane. OECD pričakuje, da se bo pakt implementiral v letu 2023 z obzirom na implementacijo direktiv v zakonodajo (Ziady & Thompson, 2021). Ali lahko to pomeni konec za davčne oaze, bomo videli v prihodnje. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da so rezultati boja proti davčnim oazam in begu kapitala s tem dogovorom dosegli višjo stopničko.

Med nevarnosti lahko umestimo tudi prizadevanje vlad članic OECD proti davčnim oazam. Spomnimo na izjavo Jeffreyja Owens, nekdanjega direktorja davčnega oddelka OECD, ki je davčnim oazam napovedal konec (Shaheen, 2011), in izjavo francoskega predsednika Sarkozyja na dvodnevnem sestanku držav G20, ki je prav tako pozval države k izogibanju poslovanja prek davčnih oaz (RFI, 2011). Kljub prizadevanju prek medijev pa so OECD (predvsem Velika Britanija) in ZDA največje podpornice inozemskega sistema (Shaxson, 2017). OECD (2021) črni seznam davčnih oaz je namreč od leta 2009 prazen.

2 ANALIZA IZBRANIH DAVČNIH OAZ

2.1 Švica

Švica velja za politično nevtralno in ekonomsko zelo stabilno državo. Stabilnost gre med drugim pripisati tudi oblastem, ki so za razliko od ZDA, ki so leta 1971 ukinile zlati standard, v skladu z ustavo zavarovale švicarski frank z rezervami, ki vključujejo zlato. Vrednost denarja v obtoku je nižja od vrednosti rezerv, kar omogoča gospodarsko stabilnost ter izogibanje nevarnostim iz naslova inflacije in deflacije. Švicarski sistem vladanja je izrazito demokratičen, kajti državljani imajo pomembno vlogo pri večjih odločitvah (Kruhar Puc, 2007). Švica je od leta 1815 s priznanjem na Dunajskem kongresu nevtralna. Eden od razlogov za potrebo po nevtralnosti je dejstvo, da je država razdeljena na štiri jezikovne skupine, in sicer nemško večino okoli Züricha, francosko manjšino okoli Ženeve, italijansko manjšino okoli Lugana, v vzhodnih alpskih dolinah pa so raztresene retoromanske skupnosti. Nevtralnost poleg političnega ustroja in sposobnosti dušenja notranjih razprtij Švici zagotavlja stabilnost (Shaxson, 2017).

Švica je že pred prvo svetovno vojno imela dobro delujočo finančno industrijo z dobro razvito mrežo posojilnih ustanov. Leta 1912 se je ustanovilo Švicarsko združenje bankirjev,

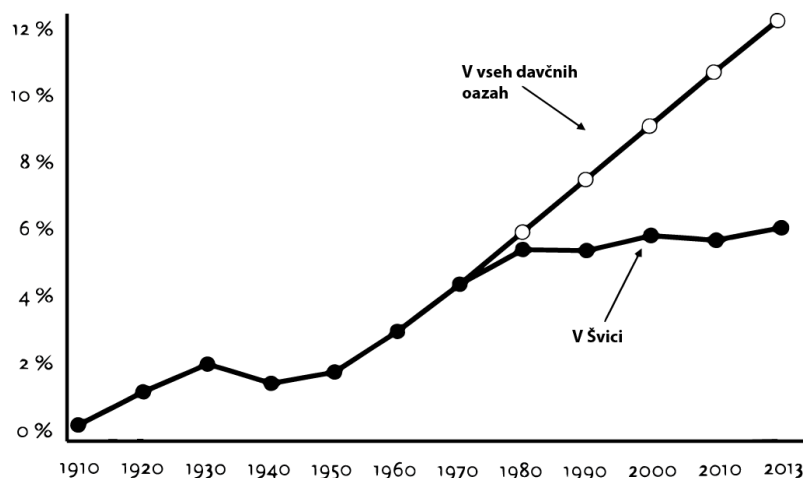
s katerim se je ustvaril kartel, ki je švicarski vladi zaračunaval relativno visoke obrestne mere, kar je predstavljal njihov takratni steber dobičkonosnosti. Poleg tega so švicarske banke omogočale hrambo vrednostnih papirjev, ki so se v takratnem obdobju pogosto glasili »na prinašalca«, in odprtje računa, na katerega so se prilivale dividende in prejete obresti, pri čimer varčevalcem ni treba prijavljati prilivov na račune za potrebe obdavčitve (Zucman, 2016).

Sredi velike krize leta 1931 so Švicarji želeli dobro zavarovati skrivnosti svojega bančnega sistema, zato so zahtevali vpeljavo novega zakona, ki bi izdajo bančne tajnosti obravnaval kot zločin, za katerega sta bila predpisana denarna kazen in zapor (Shaxson, 2017). Zakon o bančni tajnosti je stopil v veljavo leta 1934. Zakonodaja pa se je v zadnjih letih nekoliko zaostriła, kajti bankirji morajo poročati o sumljivih transakcijah, ki pa so predmet njihovih subjektivnih odločitev. Ocenjuje se, da se približno ena tretjina svetovnega premoženja upravlja iz Švice, po čemer lahko sklepamo, da švicarski bankirji uživajo veliko stopnjo zaupanja za upravljanje s kapitalom, svoje pa zagotovo prispeva tudi njihova trma glede spreminjanja tradicionalnih načinov poslovanja (Kruhar Puc, 2007). Nekateri avtorji so mnenja, da je Švica najstarejši in najpomembnejši svetovni center za upravljanje premoženja. Iz njihove zgodovine lahko prepoznamo iznajdljivost, s katero bankirji branijo bančno tajnost (Zucman, 2016).

Obstaja razširjena zgodba o tem, da naj bi Švicarji uveljavili bančno tajnost zato, da bi nemške Jude ščitila pred nacisti. Ta zgodba naj bi bila uradno podprta s poročilom švicarskega Zveznega sveta marca 1970 (Shaxson, 2017).

Glede na sliko 3 lahko sklepamo, da ni za podcenjevati Švici konkurenčnih davčnih oaz. Tržni delež Švice se je po 70. letu prejšnjega stoletja začel nižati zaradi vstopa novih konkurentov na trg, kot so Hongkong, Singapur, Jersey, Luksemburg, Bahami itd. (Zucman, 2016).

Slika 3: Relativna vrednost premoženja evropskih prebivalcev v davčnih oazah

Vir: Zucman (2016).

Po prvi svetovni vojni je Švica doživela bliskovit vzpon. Z začetkom druge svetovne vojne so švicarske banke upravljale s kar 125 milijardami švicarskih frankov premoženja, kar je v primerjavi z letom 1920, ko so upravljale z okoli 10 milijardami, kar dvanajstkratnik. Velik delež novih varčevalcev naj bi prihajalo iz držav totalitarnih režimov, kjer je imel Zakon o bančni tajnosti nekakšen »humanitarni« namen. Švica je doživljala zlato obdobje med letoma 1940 in 1960, ko naj bi po nekaterih podatkih na švicarskih bankah ležalo kar 5 % evropskega finančnega premoženja. Leta 1974 je bila opravljena študija, katere rezultati so kazali, da Švica hrani skoraj tretjino ameriških delnic, ki pripadajo tujcem, kar je več kot Velika Britanija (15 %), Kanada (15 %), Francija (7 %) ali Nemčija (3 %). Kljub temu da je študija jasno pokazala lokacijo vrednostnih papirjev, ta ni prišla do imen njihovih lastnikov. Po uradnih statistikah naj bi tuje premoženje v Švici štelo okoli 1.800 milijard EUR (Zucman, 2016).

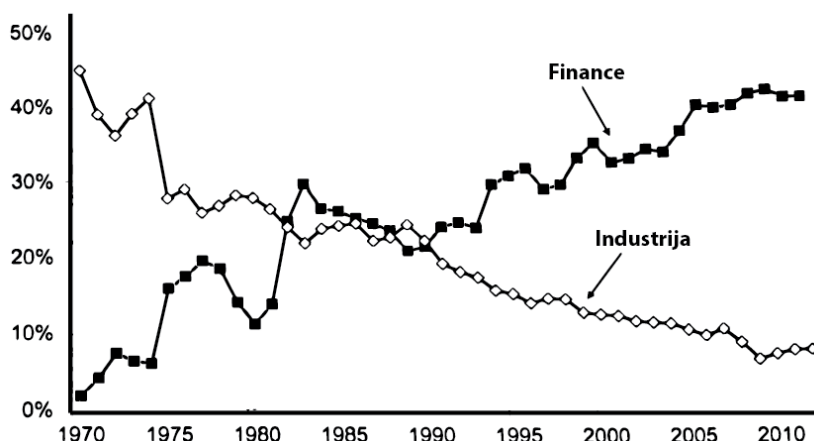
Leta 2009 naj bi na švicarskih inozemskih računih nerezidentov ležalo 2,1 bilijona USD, od katerih naj bi bila približno polovica evropskega izvora. Pred krizo leta 2007 pa naj bi bilo na teh računih še bilijon USD več (Shaxson, 2017).

2.2 Luksemburg

Luksemburg je država, ki leži med Nemčijo, Belgijo in Francijo ter izhaja iz Svetega rimsko-nemškega cesarstva. Vladajoča družina Nassau prenaša naziv vojvode že od 18. stoletja, predsednik vlade pa izhaja iz krščansko-socialne stranke že od konca druge svetovne vojne. Zucman (2016) je mnenja, da uspeh Luksemburga ni povezan z visoko klasificirano delovno silo ali stabilnostjo, temveč z uspešno prodajo svojega naziva suverenosti. Konec 70. let prejšnjega stoletja so začeli drugim državam ponujati pravico določitve davčne stopnje, zakonskih omejitev in obveznosti. Kot primer je navedel veliko banko, ki želi za svoje stranke odpreti investicijski sklad, ki bi bil v Luksemburgu oproščen davkov.

Tako imenovana komercializacija suverenosti je Luksemburg pripeljala do točke, ko je država postala izjemno privlačna za tisoče investicijskih skladov, multinacionalk, slamnatih podjetij in zasebnih bank. Iz slike 4 je razvidno, kako se je finančni sektor skozi desetletja prebiral po lestvici BDP države Luksemburg napram industrijskemu sektorju. Močna finančna industrija pa je pritegnila tudi številne finančne uslužbenke, ki iz sosednjih držav vsakodnevno migrirajo na tamkajšnja delovna mesta, od katerih je polovica Francozov. Kar tretjina luksemburškega BDP se porabi za plače zaposlenih (Zucman, 2016).

Slika 4: Delež finančnega in industrijskega sektorja v BDP države Luksemburg po letih

Vir: Zucman (2016).

Članstvo Luksemburga v EU bo lahko v prihodnosti problematično, saj prenapihnenost finančnega sektorja predstavlja grožnjo finančni stabilnosti EU in se lahko prelevi v reševanje države na ravni Cipra ali Irske v preteklosti. Finančni model, kot ga ima Luksemburg, naj ne bi prinesel velikega bogastva lokalnemu prebivalstvu, saj se je BDP na zaposlenega od 70. let prejšnjega stoletja do leta 2016 povečal le za 1,4 %, drastično pa se je povečala neenakost. Po letu 1980 se je stopnja revščine podvojila, cene nepremičnin pa so se potrojile (Zucman, 2016).

3 SLOVENIJA KOT DAVČNA OAZA

Slovenci se pogosto sprašujemo, kako to, da nam ni uspelo postati »druga Švica«. Pa vendar bi se morali v prvi vrsti vprašati, ali sploh imamo pogoje za to. Kot smo v teoretičnem delu že spoznali, je zgodovinska podoba Švice že pred drugo svetovno vojno temeljila na finančni industriji z dobro razširjeno mrežo bančnih ustanov.

Po podatkih Tax Justice Network Republika Slovenija letno izgubi 273,8 milijona EUR zaradi davčnih zlorab multinacionalnk in premožnih posameznikov, kar je za 45 % več kot leto poprej, ko je ta znesek znašal 188,2 milijona EUR. Slovenci naj bi na računih davčnih oaz imeli shranjenih 4,75 milijarde EUR (Čas, 2021a; Tax Justice Network, 2021a).

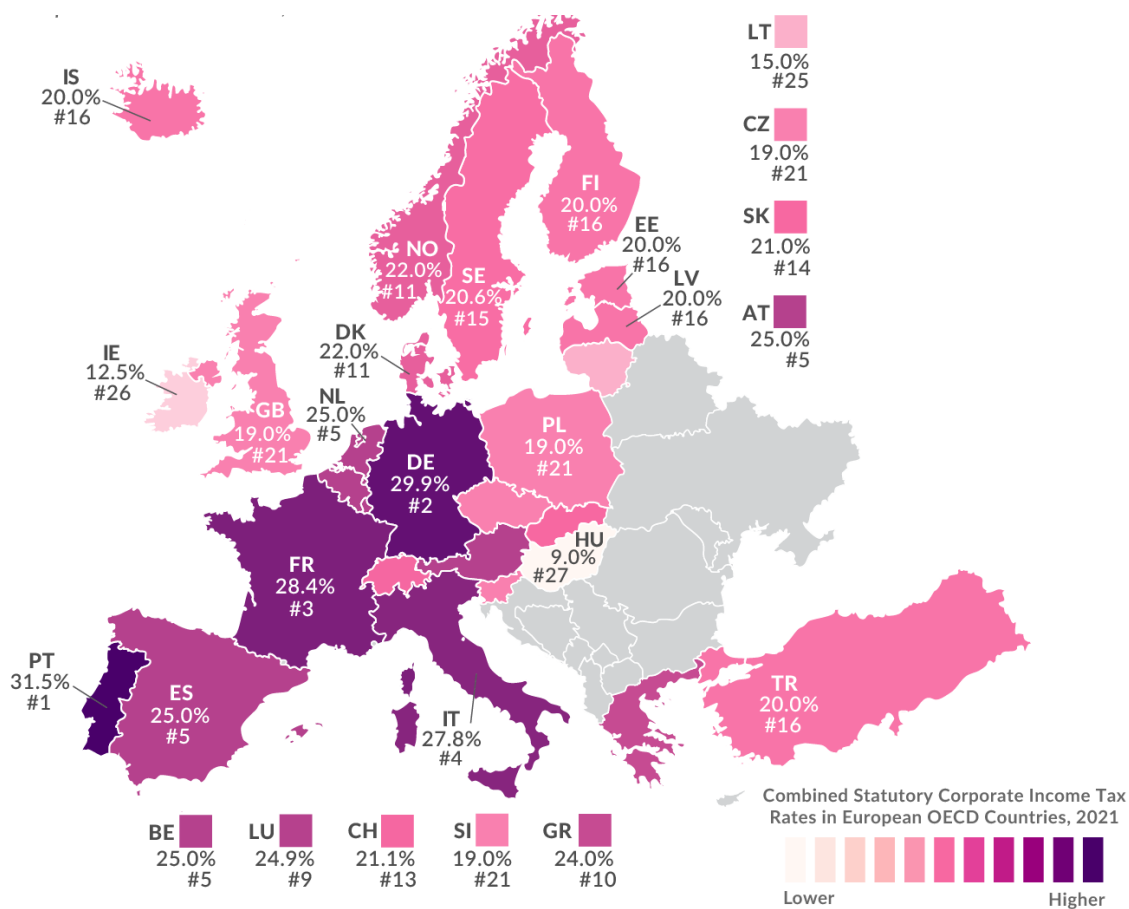
Organizacija Tax Justice Network je Slovenijo po indeksu privlačnosti obdavčitve pravnih oseb (angl. Corporate Tax Haven Index) z rezultatom 52 indeksnih točk (od skupaj 100) uvrstila na 58. mesto. To pomeni, da je Republika Slovenija odgovorna za 0,21 % tveganja na račun davčnih zlorab (Tax Justice Network, 2021b).

Cerar (2018) je mnenja, da Slovenija v primerjavi z drugimi državami EU ni med davčno neprijaznimi. Podatki Statističnega urada Republike Slovenije v primerjavi z drugimi

državami EU kažejo, da so tovrstne obremenitve povprečne oz. malenkost nižje od povprečja, imamo pa malenkost višje socialne prispevke od povprečja EU.

Iz slike 5 je razvidno, da ima Republika Slovenija razmeroma nizko stopnjo DDPO v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 21,7 %, ki se v letu 2021 zaračunava po davčni stopnji 19 %. Iz slike je prav tako razvidno, da ima Portugalska najvišjo stopnjo DDPO (31,5 %), najnižjo pa Madžarska (9 %). Povprečje EU (21,7 %) je nižje od svetovnega povprečja, ki znaša 23,9 % (Tax Foundation, 2021).

Slika 5: Davek na dohodek pravnih oseb v EU za leto 2021

Vir: Tax Foundation (2021).

Iz tabele 1 je razvidno, da so skupni davčni prihodki Republike Slovenije v letu 2020 znašali 17,7 milijarde EUR, kar predstavlja 37,8 % slovenskega BDP. Ti so razdeljeni na kategorije davkov na proizvodnjo in uvoz, kar predstavlja 12,7 % slovenskega BDP, davke na dohodke, premoženje itd., kar predstavlja 7,9 % slovenskega BDP in davke na kapital, kar predstavlja 0,0 % slovenskega BDP. Socialni prispevki predstavljajo 17,2 % slovenskega BDP.

Tabela 1: Glavne kategorije davkov in socialnih prispevkov po ESR 2010 za Republiko Slovenijo in države EU-27 v letu 2019 glede na klasifikacijo ESR

	2020 SI (v mio €)	2020 SI (v % BDP)
Skupaj	17.734	37,8
Davčni prihodki	9.673	20,6
• Davki na proizvodnjo in uvoz (D.2)	5.953	12,7
• Davki na dohodke, premoženje itd. (D.5)	3.708	7,9
• Davki na kapital (D.91)	12	0,0
Socialni prispevki (D.61)	8.061	17,2

Vir: SURS (2021).

Iz tabele 2 je razvidno, da so davčni prihodki v Republiki Sloveniji na vseh obravnavanih področjih nižji od povprečja držav EU-27. Kot je prikazano v tabeli, so skupni davčni prihodki držav EU-27 znašali v povprečju 40,1 % BDP, skupni davčni prihodki Republike Slovenije pa 37,5 % BDP, kar je 2,6 odstotne točke manj. Razlika je prav tako v postavki obdavčitve kapitala, kjer povprečje držav EU-27 znaša 8,2 % BDP, povprečje Republike Slovenije pa 5,0 % BDP, kar je 3,2 odstotne točke manj od povprečja EU-27. Povprečno je v Republiki Sloveniji obdavčitev podjetij za 0,8 odstotne točke nižja, obdavčitev gospodinjstev za 0,5 odstotne točke nižja, obdavčitev zaposlenih za 0,6 odstotne točke nižja, obdavčitev na imetje kapitala pa za 1,3 odstotne točke nižja od povprečja držav EU-27.

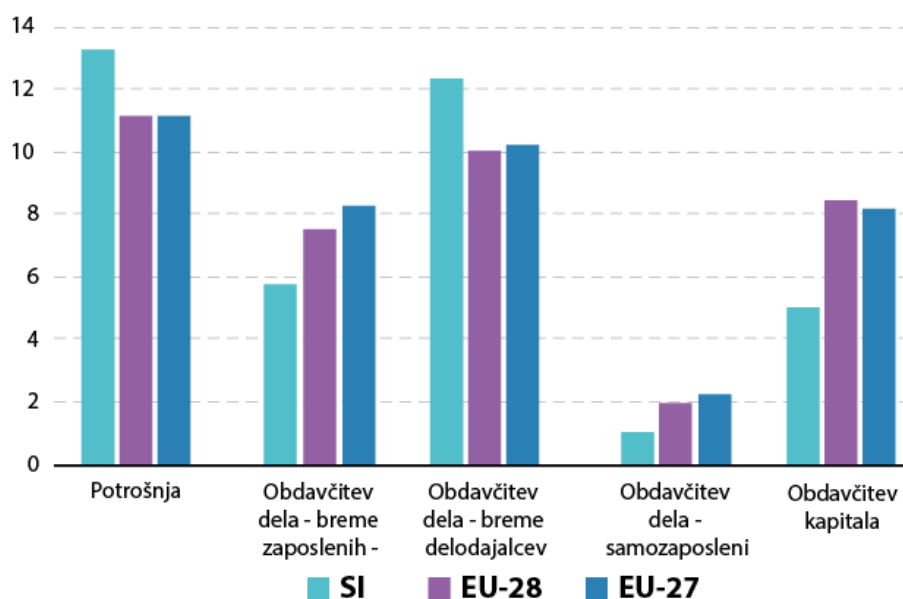
Tabela 2: Primerjava strukture obdavčitev glede na ekonomsko funkcijo med Slovenijo in povprečjem držav EU-27 za leto 2019

	2019 EU-27 (v % BDP)	2019 SI (v % BDP)
Skupaj davčni prihodki	40,1	37,5
Obdavčitev kapitala	8,2	5,0
• Obdavčitev podjetij	2,8	2,0
• Obdavčitev gospodinjstev	1,0	0,5
• Obdavčitev samozaposlenih	2,1	1,5
• Obdavčitev na imetje kapitala	2,4	1,1

Vir: Eurostat (2021).

Na sliki 6 je prikazana primerjava davčnih stopenj glede na t. i. davčno skupino. Razvidno je, da ima Slovenija za okoli 2 odstotni točki višjo davčno stopnjo na potrošnjo in obdavčitev dela v breme delodajalcev v primerjavi z državami EU-27 in EU-28. Poleg tega je razvidno, da je breme zaposlenih in obdavčitev kapitala v Sloveniji za okoli 2–2,5 odstotni točki nižje od držav EU-27 in EU-28. Obdavčitev dela je v Sloveniji nižja za okoli 1 odstotno točko v primerjavi z državami EU-27 in EU-28.

Slika 6: Primerjava različnih davčnih stopenj skupin med Slovenijo, državami EU-27 in državami EU-28

Vir: Evropska komisija (2021).

V Republiki Sloveniji DDPO ureja Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2, Uradni list RS št. 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, 68/16, 69/17, 79/18, 66/19 in 172/21) in se obračunava po stopnji 19 %. Enotnega odgovora na vprašanje, ali je DDPO v Sloveniji nizek ali visok, ni. Precejšen del političnih opcij in strokovnjakov na področju ekonomije je mnenja, da so davčne stopnje davkov na dobiček v Sloveniji relativno nizke, in zagovarja višanje tega davka, na drugi strani pa so podjetniki mnenja, da davčna obremenitev v Sloveniji ni tako nizka in da bi jo bilo treba znižati za izboljšanje konkurenčnosti našega gospodarstva (Kordež, 2018).

Racionalna odločitev podjetnikov, ki so usmerjeni k maksimizaciji dobička, je iskanje ugodnejših davčnih alternativ v tujini, lep primer je podjetje Akrapovič, ki je ob napovedih glede davčnih sprememb plasiralo dobiček v tujino (Dernovšek, 2018). Tedaj so tudi v Klubu slovenskih podjetnikov pozvali vlado k vzpostavitvi močne dohodninske reforme, razbremenitvi plač, pomoči strokovnjakov iz tujine in spodbudam za mlade talente. Razlog za to je v dejstvu, da je Slovenija pogosto dobavitelj in ne proizvajalec visokotehnoloških izdelkov, torej so podjetja podvržena bitkam na konkurenčnih trgih (Rus, 2018).

Kordež (2018) opozarja, da je ob primerjalnih analizah med državami treba paziti na omejitve raziskav in zajemanje podatkov, ker je zaradi različnih metodologij določanja olajšav treba ugotavljati efektivno davčno stopnjo. Ugotovil je, da se je efektivna davčna stopnja v Sloveniji med letoma 2006 in 2011 gibala okoli evropskega povprečja, v letu 2017 pa je ta v povprečju znašala 12,6 %. Poudarja, da se višje davčne obremenitve kapitala

pojavljajo predvsem v razvitih ekonomijah. Omenil je tudi, da največji delež podjetij v Sloveniji plačuje davek na dobiček po predpisani davčni stopnji, na drugi strani pa velik delež dobička ustvarijo podjetja, ki zaradi številnih olajšav in davčnih optimizacij davek na dobiček plačujejo po močno zreducirani efektivni davčni stopnji.

Finančna uprava Republike Slovenije je avgusta 2021 z davčno upravo Republike Srbije podpisal sporazum o sodelovanju. Cilja sodelovanja naj bi bila učinkovito sodelovanje in transparentna izmenjava podatkov med upravami z namenom preprečevanja davčnih goljufij (FURS, 2021).

Z namenom pridobitve kredibilnega mnenja, ali bi Slovenija lahko bila davčna oaza, sem intervjuval davčnega svetovalca mag. Ivana Simiča. Kot je razvidno iz priloge 1, je na vprašanje odgovoril, da Slovenija ne bi mogla biti davčna oaza v pravem pomenu besede, temveč zgolj država s stimulatивно nizkimi davki, ki bi privabila še druge davčne zavezance. Simič je mnenja, da bi bil proces nastajanja Slovenije kot davčnega raja dolgoročen, ker bi v prvi vrsti morali pridobiti zaupanje vlagateljev, saj Slovenija danes velja za državo z visokimi davki in nestabilnim davčnim okoljem.

Na temo davčnih stopenj multinacionalk je Simič odgovoril, da je težnja k minimizaciji davčnih stopenj multinacionalk normalna in da jim to uspeva, ker jim države to omogočijo. Ne pristaja na to, da se davčne stopnje v Sloveniji znižajo na neracionalni minimum ter da mora biti davčna stopnja dovolj nizka, da se podjetjem izplača poslovati v Sloveniji. Na vprašanje, ali bi švicarski model davčne oaze bil primeren tudi za Slovenijo, Simič odgovarja pozitivno z argumentom, da je bolje pobrati malo davka kot nič. Obravnavala sva tudi tematiko anonimnosti, s katero se ne strinja, saj je zagovornik transparentnega poslovanja. Prav tako je zavrnil možnost uveljavitve zakona o pogojni transparentnosti, kot je na primer poročanje finančnih podatkov nerezidentov zgolj ob posredovanju tujih pristojnih institucij.

V nadaljevanju sva Slovenijo primerjala z drugimi državami, kot je na primer Slovaška. Simič je mnenja, da Slovaška ni davčna oaza, temveč država z nizkimi davki, ki so vzpostavljeni z namenom privabljanja tujih vlagateljev in podjetnikov.

Obravnavali smo tudi obdavčitev dela, ki je v Sloveniji višja kot v državah EU-27, z nižjo akontacijo dohodnine in nižjimi socialnimi prispevki. Simič se s tem ne strinja, kajti nižanje teh lahko pomeni tudi nižje socialne pravice, manj sofinanciranja zdravstvenih storitev in podobno. Ne strinja se s trenutno zastavljeno progresivno dohodninsko lestvico v Sloveniji, ki naj bi potrebovala zgolj korekcijo, na katero pa zaradi nerazumevanja davkov, davčnih prihodkov, načinov plačila in porabe davkov nismo pripravljeni.

Slovenijo sva primerjala tudi s Singapurjem, državo, ki je bila še pred 30 leti zgolj močvirje, danes pa velja za eno od najrazvitejših držav na svetu. Na vprašanje, ali je razloge za bliskovit razvoj iskati v gospodarskem napredku v 90. letih prejšnjega stoletja ali gre zgolj za birokratsko enostavnejšo državo, je Simič odgovoril, da je slednje predlagal v obdobju, ko se je Slovenija izvila iz socializma. Njegov predlog, ki naj bi birokratsko olajšal zadeve

z uvedbo enkratne davčne amnestije za davčne zavezance, ki imajo denar v gotovini v Sloveniji ali tujini, je požel plaz ogorčenja. Na ta način naj bi Slovenija enkratno zvišala davčne prihodke za več 100 milijonov EUR. Meni, da je težavna zgolj gotovina, ki naj bi bila v današnjem sistemu kontrole ali izmenjave informacij že obdavčena ali pa je na teh računih že toliko časa, da je izvzeta iz obdavčitve.

Naslonila sva se tudi na efektivno obdavčitev dobička pravnih oseb v Sloveniji in težnjo slovenskih podjetnikov po optimizaciji poslovanja prek svetovnih davčnih oaz. Simič je mnenja, da se prek davčnih oaz danes ne da več poslovati tako kot v preteklosti. Danes so namreč vsa nakazila iz Slovenije v davčne oaze predmet nadzora Urada za preprečevanje pranja denarja. V primeru, da davčni organ smatra, da za neko transakcijo ni bila opravljena storitev ali izmenjava za blago, lahko celotno transakcijo obdavči v Sloveniji pod sumom fiktivnega poslovanja.

Simiču sem predstavil predlog različnih stopenj obdavčitve po regijah v Sloveniji. Model je zasnovan na način, da so tiste regije, ki imajo višji relativni delež BDP na prebivalca, plačevale višjo stopnjo davka od tistih z nižjim relativnim deležem. Na predlog se je odzval z mnenjem, da je Slovenija za tovrsten model obdavčitve premajhna in da bi bila dovolj 15 % DDPO in optimizirana dohodninska lestvica .

SKLEP

Kot lahko sklepamo, je težava, ki jo pripisujemo davčnim oazam, dejstvo, da se dobički ne zadržujejo na mestih, kjer so generirani, ter da se denar skriva v davčnih oazah, vendar se ne vlaga v davčne oaze. Ena od rešitev v boju proti davčnim oazam bi lahko bila uvedba sistema, ki bi omogočil transparenten pregled vrednostnih papirjev, prometa z njimi ter uvedbo davka na kapital. OECD je v preteklosti že poskušala vzpostaviti višjo raven transparentnosti, vendar neuspešno. Kopičenje denarja v davčnih oazah napreduje eksponentno, kar bo po mojem mnenju imelo posledice tudi v monetarnih politikah centralnih bank.

Ideja davčnih oaz je tendenca po izogibanju davkom. Nižje davčne stopnje bi lahko pomenile manjšo stopnjo davčnega izogibanja, kar se bi odrazilo v večjem absolutnem deležu pobranih davkov s strani države. Na ta način bi znižali efektivno obdavčitev, pa vendar bi bila absolutna vrednost pobranih davkov lahko višja. Objektivna stopnja obdavčitve pa zagotovo ni edina upoštevana postavka vlagateljev, ki poleg finančnih dejavnikov neke države upoštevajo tudi druge, bolj subjektivne dejavnike, kot so varnost, politična stabilnost, razvitost države z različnih vidikov in podobno.

Slovenija ima v primerjavi z ostalimi evropskimi državami nižjo davčno stopnjo na dobiček gospodarskih družb od povprečja in menim, da bi to dejstvo morali bolj promovirati v svetu. Nižja davčna stopnja ni nujno ključna za naložbene odločitve, vendar bi podjetnike zagotovo spodbudila k usmerjanju naložb v Slovenijo. Smiselno bi bilo uvesti dodatne ugodnosti, s

katerimi bi vlagatelji Slovenijo prepoznali kot zanimivo poslovno okolje. Kot smo lahko razbrali iz kritike, nekatera podjetja plačujejo davke na dobiček po skoraj ničelnih efektivnih davčnih stopnjah. Predlagal bi uvedbo omejitve zniževanja davka na dobiček do neke mere, torej da efektivna davčna stopnja davka na dobiček ne sme biti nižja od na primer 10 %. Smiselno bi bilo tudi analizirati statistično analizo, upoštevajoč vsa slovenska podjetja, ki bi jih razdelili glede na relativni kazalnik efektivne obdavčitve in absolutni kazalnik višine davkov. Na ta način bi se pristojni organi lažje odločali glede uravnoveženosti obdavčitev v Sloveniji.

Če bi Slovenija želela postati davčna oaza, bi morala z nizkimi davki in podjetjem prijazno zakonodajo stimulatивно vplivati na podjetnike. Na svoj način so takšno taktiko že ubrale države, kot so Irska, Slovaška, Luksemburg, Nizozemska, Singapur, Estonija, Malta, Ciper in Švica, ki svojo davčno zakonodajo prilagajajo ravno v takšni meri, da zadovoljujejo zahteve OECD, to pomeni, da davčni rezidenti niso diskriminirani zaradi tega. Menim, da je takšna usmeritev upravičena za države, ki že dosegajo visoko stopnjo razvitosti in blaginje.

LITERATURA IN VIRI

1. Cerar, G. (2018, 28. september). *Slovenija ni ravno davčna oaza v EU-ju, toda davčne obremenitve so med nižjimi v deležu BDP-ja*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/slovenija-ni-ravno-davcna-oaza-v-eu-ju-toda-davcne-obremenitve-so-med-nizjimi-v-delezu-bdp-ja/467292>
2. Čas, Z. (2021a, 23. november). *S svetovno davčno izgubo bi lahko vsaj trikrat precepili ves svet*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://www.ostro.si/si/novice/s-svetovno-davcno-izgubo-bi-lahko-vsaj-trikrat-precepili-ves-svet>
3. Čas, Z. (2021b, 15. marec). *Države OECD pomenijo največje tveganje za davčne zlorabe*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://www.ostro.si/si/novice/drzave-oecd-pomenijo-najvecje-tveganje-za-davcne-zlorabe>
4. Dernovšek, I. (2018, 31. avgust). *Delodajalce razburile napovedane davčne spremembe – najboljša podjetja bi denar preselila v tujino*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://www.dnevnik.si/1042838123/slovenija/gospodarstveniki-zaradi-napovedane-obdavcitve-na-nogah-lms-pomirja>
5. Dharmapala, D. (2008). *What Problems and Opportunities are Created by Tax Havens?* Pridobljeno 11. februarja 2021 iz https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1279146
6. Eurostat. (2021). *Tax revenue statistics*. Pridobljeno 27. oktobra 2021 iz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tax_revenue_statistics
7. Evropska komisija. (2021). *Taxation trends in the European Union – Slovenia. National tax systems: structure and recent developments from 2021-06-24*. Pridobljeno 9. decembra 2021 iz https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2021-06/taxation_trends_2021_country_chapter_slovenia.pdf

8. Finančna uprava Republike Slovenije - FURS. (2020). *Izstop Združenega kraljestva iz Evropske unije – BREXIT*. Pridobljeno 23. oktobra 2021 iz https://www.fu.gov.si/drugo/posebna_podrocja/izstop_zdruzenega_kraljestva_iz_evropske_unije_brexit/#c8414
9. Hampton, M. P. (1998). *The Offshore Interface. Tax Havens in the Global Economy*. New York: Macmillan & St. Martin's Press.
10. Damgaard, J., Elkjaer, T. & Johannesen, N. (2018). Piercing the Veil. *IMF F&D Magazine, Finance & Development*, 55(2).
11. Kališnik, T. & Rajh, M. (2000). *Davčne oaze so tudi raj za kriminal in pranje denarja*. Ljubljana: Časopis Finance.
12. Kordež, B. (2018, 24. julij). *Slovenija kot evropska davčna oaza pri davku na dobiček*. [objava na blogu]. Pridobljeno 8. decembra 2021 iz <https://damijan.org/2018/07/24/slovenija-kot-evropska-davcna-oaza-pri-davku-na-dobicek/>
13. Kovač, M. (2017, 8. november). *Slovenija je prototip oaze pajdaškega kapitalizma*. Pridobljeno 11. decembra 2021 iz <https://www.casnik.si/slovenija-je-prototip-oaze-pajdaskega-kapitalizma-v-puscavi-evropske-normalnosti/>
14. Kruhar Puc, R. (2007). *Davčne oaze danes*. Ljubljana: Primath d.o.o.
15. Levari. (2021, 7. avgust). *How to set up an offshoring company?* Pridobljeno 11. decembra 2021 iz <https://levarilaw.com/levari-publications/how-to-setup-an-offshoring-company/>
16. Malison, K. (2017). *Tax Havens Advantages & Disadvantages. Advantages and disadvantages; International methods used by countries against tax havens*. Pridobljeno 12. decembra 2021 na: <https://www.studocu.com/en/document/university-of-derby/business-and-personal-taxation/essays/tax-havens-advantages-disadvantages/1099952/view>
17. Miklič, G. & Zaman, M. (2008). Dejavnost družbe kot dejavnik pri izbiri davčne oaze. *Organizacija*, 41(5), 31-240.
18. NOU. (2009). *Tax havens and development. Status, analyses and measures*. Pridobljeno 11. decembra 2021 iz https://www.regjeringen.no/contentassets/0a903cdd09fc423ab21f43c3504f466a/en-gb/pdfs/nou200920090019000en_pdfs.pdf
19. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (2009). *Countering offshore tax evasion*. Pridobljeno 13. decembra 2021 iz <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/42469606.pdf>
20. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (2021). *List of Unco-operative Tax Havens*. OECD. Pridobljeno 6. decembra 2021 iz <https://www.oecd.org/countries/andorra/list-of-unco-operative-tax-havens.htm>
21. Finančna uprava Republike Slovenije – FURS (2021, 12. avgust). *Vodstvo Finančne uprave RS krepi sodelovanje z davčnimi upravami na območju Bosne in Hercegovine*. Pridobljeno 11. decembra 2021 iz <https://www.gov.si/novice/2021-08-12-vodstvo-financne-uprave-rs-krepi-sodelovanje-z-davcnimi-upravami-na-obmocju-bosne-in-hercegovine/>

22. RFI. (2011, 4. november). *No more tax havens, says Sarkozy as G20 wraps up*. Pridobljeno 9. novembra 2021 iz <https://www.rfi.fr/en/economy/20111104-no-more-tax-havens-says-sarkozy-g20-wraps>
23. Rus, U. (2018, 3. april). *Podjetniki svarijo politike: Čas za strukturne reforme se izteka*. Pridobljeno 9. decembra 2021 iz <https://www.dnevnik.si/1042817212/slovenija/podjetniki-svarijo-politike-cas-za-strukturne-reforme-se-izteka>
24. Shaheen, S. (2011, 11. februar). *Owens foresees the end of tax havens*. Pridobljeno 6. novembra 2021 iz <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1fbs5ghmn911x/owens-foresees-the-end-of-tax-havens>
25. Shaxson, N. (2017). *Otoki zakladov. Davčne oaze – požiralnice svetovnega gospodarstva*. Mengeš: Ciceron.
26. Statistični urad Republike Slovenije - SURS. (2021, 24. september). *Skupni prihodki države od davkov in socialnih prispevkov so bili v letu 2020 za 2,3 % nižji kot v 2019*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://www.stat.si/StatWeb/sl/News/Index/9806>
27. Tax Fitness. (2017, 11. september). *Benefits for Tax Haven Countries*. Pridobljeno 13. decembra 2021 iz <https://taxfitness.com.au/Tax-Havens/benefits-tax-haven-countries>
28. Tax Foundation. (2021, 18. november). *Comparing Europe's Tax Systems: Individual Taxes*. Pridobljeno 31.01.2022 iz <https://taxfoundation.org/comparing-income-tax-systems-europe-2021/>
29. Tax Justice Network. (2021a). *The State of Tax Justice 2021*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2021/11/State_of_Tax_Justice_Report_2021_ENGLISH.pdf
30. Tax Justice Network. (2021b). *Corporate Tax Haven Index - 2021 Results*. Pridobljeno 4. decembra 2021 iz <https://cthi.taxjustice.net/cthi2021/country-list.pdf>
31. Worldwide Incorporation Services - WIS. (2021). *Offshore tax havens*. Pridobljeno 13. decembra 2021 iz <https://www.wis-international.com/offshore-tax-havens.html>
32. Ziady, H., Thompson, M. (2021, 8. oktober). *136 countries agree to minimum corporate tax rate after Ireland drops its opposition*. Pridobljeno 31.01.2022 iz <https://edition.cnn.com/2021/10/08/business/ireland-global-tax-deal-oecd/index.html>
33. Zucman, G. (2016). *Skrito bogastvo narodov. Raziskava o davčnih oazah*. Ljubljana: Založba Sophia.
34. Zucman, G., Tørsløv, T. & Wier, L. (2015). *600 Billion € and Counting: Why High-Tax Countries Let Tax Havens Flourish*. Pridobljeno 9. decembra 2021 iz <http://gabriel-zucman.eu/files/TWZ2017.pdf>

PRILOGA

Priloga 1: Intervju z mag. Ivanom Simičem glede Slovenije kot davčne oaze

1. Ali bi Slovenija lahko bila davčna oaza? Mislim, da ste to enkrat celo omenili, ali bi lahko na hitro v nekaj alinejah povedali, kako bi to bilo videti?

Slovenija ne bi mogla biti davčna oaza v pravem pomenu besede. Ja pa res, da sem pred leti menil, da bi Slovenija lahko bila država z nizkimi davki, ki bi privabila še druge davčne zavezance. To še zmeraj menim, saj bi Slovenija v kombinaciji z nižjimi davki in lepoto, ki jo premore, lahko bila zanimiva za tuje vlagatelje, podjetnike oziroma tuje davčne zavezance. Najti moramo le pravo mejo.

2. Kaj bi pridobili s tem, če bi postali »offshore« država (naložbe tujih podjetij, delovna mesta itd.)?

Če bi imeli stimulatивно nizke davke, bi lahko privabili nove davčne zavezance, nove vlagatelje, ki bi odprli nova delovna mesta. Lahko bi postali center za IT-strokovnjake. Le upati bi si morali.

3. Bi v primeru, da bi Slovenija postala davčni raj, naložbe in nova delovna mesta prišla takoj ali je to dolgotrajni proces ter od česa je to odvisno (navezuje se na prejšnje vprašanje)?

To bi bil dolgotrajni proces, saj bi si morali pridobiti zaupanje. Danes Slovenija velja za državo z visokimi davki in nestabilnimi davčnimi predpisi. To je potrebno spremeniti, nato pa pridobiti zaupanje tujih vlagateljev.

4. Nekateri pravijo, če bi privabili multinacionalke, bi tako pridobili delovna mesta, a kaj, ko vemo, da multinacionalke ne plačujejo v davčnih zatočiščih skoraj nič davka (Apple –Irska). Kako se vi (ne)strinjate s tem?

Multinacionalke zmeraj težijo k plačevanju čim nižjih davkov, kar jim uspe zaradi tega, ker jim države to omogočijo. Sam ne bi pristal na to, da se jim davki znižajo na neracionalni minimum. Menim, da mora davčna stopnja biti dovolj nizka, da se jim izplača poslovati v Sloveniji. Vse je stvar dogovora in odločitve.

5. Ali bi bil model Švice kot davčne oaze idealen tudi za Slovenijo in zakaj?

Da, vsekakor, in to zaradi tega, ker je še zmeraj bolje pobrati nekaj davka kot pa nič davka.

6. Bi lahko vsak tujec, ki bi odprl račun v Sloveniji, tako postal tudi anonimen za svojo matično državo kot recimo na Bermudih ali bi morala Slovenija glede na to, da je članica OECD in podvržena zakonom EU, o vsakem tujem »vlagatelju« poročati njegovi matični državi oziroma državi, katere rezident je?

Ti časi so minili, anonimnosti ni več in z njo se ne strinjam. Sem zagovornik transparentnega poslovanja, kar mora biti cilj vsake ustanove. Poročanja matičnim državam obstajajo in so dejstvo.

7. Bi slovenske banke lahko, recimo, spisale take interne zakone, da bi poročale o tujih državljanih, ki bi pri njih imeli odprte račune, samo v primeru, da bi prišli v državi, kjer so rezidenti, pod drobnogled pristojnih institucij (finančne policije)?

Ne, tega ne morejo. V Evropi oziroma skoraj po celotnem svetu se vzpostavlja transparentnost. Mogoče se še kje najde banka v kakšni državi, toda svetovne institucije jo lahko onemogočijo v poslovanju, tako da slej ali prej pristanejo na transparentno poslovanje.

8. Ali je Slovaška, ki bi ji lahko rekli, da je neke vrste »davčna oaza«, bistveno pridobila, ko je postala davčna oaza, ter kaj (infrastruktura, delovna mesta, državni proračun itd.)?

Za mene Slovaška ni davčna oaza. Je država, ki ima toliko nizke davke, da privabi tuje vlagatelje in podjetnike. Kar nekaj Slovencev je ustanovilo podjetje na Slovaškem. Mnogi tudi zaradi previsoke obdavčitve dragih avtomobilov v Sloveniji, kar pa je od novega leta dalje urejeno, saj smo v Sloveniji znižali to obdavčitev.

9. Recimo, da Slovenija postane davčna oaza, bi bile bruto plače manj obdavčene oziroma bi pri bruto plači recimo 10.000 EUR nekega direktorja ali 2.000 EUR nekega delavca bila neto plača bistveno višja? Kaj bi to pomenilo naslednje leto za oba pri dohodnini?

Prvo moramo vedeti, kaj razumemo pod manjšo obdavčitvijo bruto plač. Sam pod tem pojmom razumem nižjo akontacijo dohodnine in nižje socialne prispevke. Žal pa nižji socialni prispevki lahko pomenijo tudi nižje socialne pravice, manj sofinanciranja zdravstvenih storitev in podobno. S tem pa se ne strinjam. Neko minimalno znižanje bi bilo dobrodošlo.

Pri bruto plači 10.000 evrov znaša skupni strošek plače 11.610,00 EUR, neto plača znaša 5.167,00 evrov in akontacija dohodnine 2.622,00 evrov. Razliko predstavljajo socialni prispevki. Pri bruto plači 2.000 evrov znaša skupni strošek plače 2.322,00 EUR, neto plača znaša 1.300,00 evrov in akontacija dohodnine 258,00 evrov. Razliko predstavljajo socialni prispevki. Kot vidimo, petkrat višja bruto plača pomeni desetkrat višjo dohodnino, in to je narobe.

10. Bi bilo mogoče v tem primeru, da bi se sprejelo približno podobno dohodninsko lestvico, kot jo imajo na Bahamih, kjer delodajalec plača 3,9 % davek od plače, če ta presega 130.000 USD (letno), zaposleni plača 5,9 % davek na plačo, če ta presega 130.000 USD (letno)? Imate vi boljši predlog?

Ne moremo se primerjati z Bahami. Smo Slovenija, z vsemi prednostmi in slabostmi. Mi potrebujemo le korekcijo naše dohodninske lestvice. Za večje spremembe nismo pripravljeni. Poglejte, kakšne razprave so ob minimalnem znižanju davkov, kaj bi šele bilo ob višjih. Razlog temu pa je nerazumevanje davkov, davčnih prihodkov, načina plačila in seveda načina porabe davkov.

11. Ali lahko primerjamo Singapur in Slovenijo glede nato, da je bil Singapur pred dobrimi 30 leti »močvirje«, danes pa je ena od najbolj razvitih držav na svetu? Je morda bila prednost pri njihovem gospodarskem napredku v 90. letih ta, da so postali davčna oaza in birokratsko »enostavna« država?

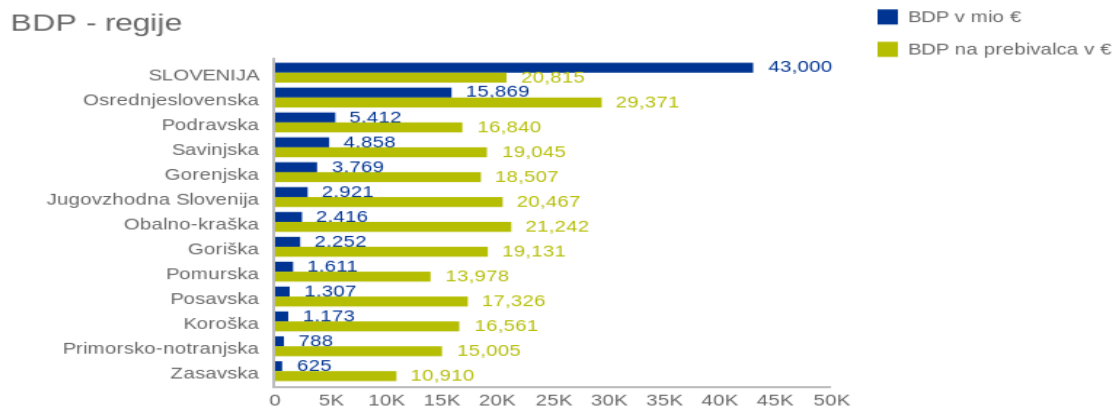
V 90. sem predlagal, to kar ste navedli za Singapur, samo smo takrat prišli iz socializma. Drugačna miselnost kot v Singapurju. Poglejte samo, kako so me napadli, ko sem predlagal enkratno davčno amnestijo za slovenske davčne zavezance, ki imajo denar v gotovini v Sloveniji in v tujini. Na ta način bi se davčni prihodki enkratno zvišali za več sto milijonov evrov. Torej, težava je samo gotovina. Denar, ki je na računih v tujih bankah, je v današnjem sistemu kontrole in izmenjave informacij že obdavčen ali pa je že toliko časa tam, da je izven obdavčitve. Ko bodo nekateri v Sloveniji to dojeli, bomo lahko storili ta korak.

12. Veliko podjetnikov v Sloveniji je mnenja, da so podjetja preveč obdavčena, zakaj potem podjetja ne optimizirajo svojih poslovanj prek davčnih oaz? Gabriel Zucman, »lovec na davčne oaze«, je v svoji raziskavi prišel do ugotovitve, da je Slovenija med državami, ki izgubijo najmanj DDPO, bi to pomenilo, da je učinkovita obdavčitev dobička sorazmerno nizka? Kakšno je vaše mnenje?

O optimiziranju poslovanja prek davčnih oaz lahko govorijo le tisti, ki ne vedo, kako se zadeve izvajajo. Danes prek davčnih oaz ne moreš tako poslovati, kot so to včasih počeli. Vsa nakazila iz Slovenije v davčne oaze so predmet nadzora in objave na spletni strani Urada za preprečevanje pranja denarja. Poleg tega moraš dejansko prodati blago ali opraviti storitev. Če tega ni, davčni organ šteje, da gre za fiktivno poslovanje, in potem celotno zadevo obdavči v Sloveniji. Takšno poslovanje prek davčnih oaz zato nima nobenega smisla, vsaj iz Slovenije ne.

13. Moja simulacija Slovenije kot davčne oaze je naslednja: regija, ki je najbolj razvita oziroma ima, statistično gledano, največji BDP na prebivalca (v tem primeru osrednjeslovenska), bi imela najvišjo davčno stopnjo recimo 12 %, ostale regije, ki imajo, statistično gledano, manjši BDP na prebivalca glede na osrednjeslovensko regijo, pa bi se zvrstile po davčni stopnji za njo z nižjimi davčnimi stopnjami. Seveda bi šlo za manjša odstopanja, nekatere regije, ki pa imajo približno podoben BDP na prebivalca, bi imele enako davčno stopnjo. Gledati bi bilo treba tudi na to, da med osrednjeslovensko regijo ter zasavsko regijo (najnižji BDP na prebivalca) ne bi bilo prevelikega odstopanja, saj bi si tako lahko premožnejši občani drugih

regij uredili prebivališče v zasavski regiji ter tako »optimizirali« premoženje. Imate vi boljši predlog, vas je kaj zmotilo pri vprašanju?

Slovenija je premajhna država za tovrstno obdavčitev. Dovolj bi bilo, da je dobiček podjetij obdavčen 15 % v celotni Sloveniji in da je dohodninska lestvica pripravljena tako, kot je prikazano spodaj:

Če znaša neto letna davčna osnova v evrih, nad do	znaša dohodnina v evrih
10.000,00	10 %
10.000,01 30.000,00	20 %
30.000,01 50.000,00	30 %
50.000,01 100.000,00	40 %
100.000,01 400.000,00	50 %
1.000.000,01	10 %